

“नागपूर, काटोल व कळमेश्वर, जि.नागपूर, मोर्शी, जि.अमरावती व संग्रामपूर, जि.बुलढाणा येथे आधुनिक संत्रा प्रक्रिया केंद्रे उभारणे” या योजनेस मुदवाढ देणे व योजनेच्या स्वरूपात अनुषंगिक बदल करणेबाबत...

महाराष्ट्र शासन
सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: कृबास-०५२३ /प्र.क्र.१८३/२१ स,
मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,
विस्तार इमारत, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
दिनांक: ८ ऑक्टोबर, २०२५

संदर्भ - १.सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग,शासन निर्णय क्रमांक: कृबास-०५२३ /प्र.क्र.१८३/२१ स,
दि. २७ डिसेंबर २०२३
२.महाराष्ट्र राज्य कृषी पणन मंडळ, पुणे पत्र क्र.मराकृपम/प्रकल्प/आसंप्रकें/शुध्दीपत्रक/१६६८
/२०२४ दि.१४.०८.२०२४
३.महाराष्ट्र राज्य कृषी पणन मंडळ, पुणे पत्र क्र.मराकृपम/प्रकल्प/आसंप्रकें/उ.प./दु.प्र.सु.२५५९
/२०२४ दि.११.१२.२०२४

प्रस्तावना :-

महाराष्ट्र राज्यात संत्र्याचे उत्पादन विदर्भातील अमरावती, नागपूर, अकोला आणि बुलढाणा जिल्ह्यात केंद्रित आहे. संत्रा फळाचे काढणीपश्चात होणारे नुकसान अंदाजे २५ ते ३० टक्के आहे. राज्यात संत्र्यावर प्रक्रिया करून मूल्यवर्धीत उत्पादने तयार करण्याचे प्रमाण अत्यल्प असल्याने, तत्कालीन मा.उपमुख्यमंत्री तथा वित्त मंत्री यांनी राज्याच्या सन २०२३-२४ च्या अर्थसंकल्पात नागपूर, काटोल व कळमेश्वर, जि.नागपूर, मोर्शी, जि.अमरावती तथा बुलढाणा जिल्ह्यात आधुनिक संत्रा प्रक्रिया केंद्रे उभारण्यात येतील व यासाठी २० कोटी रुपये निधी उपलब्ध करण्यात येईल, अशी घोषणा केली होती. त्यास अनुसरून “नागपूर, काटोल व कळमेश्वर, जि.नागपूर व मोर्शी, जि.अमरावती व संग्रामपूर, जि.बुलढाणा येथे आधुनिक संत्रा प्रक्रिया केंद्रे उभारणे” या योजनेस संदर्भ क्र.१ येथील दि.२७.१२.२०२३ च्या शासन निर्णयान्वये मान्यता दिली होती.

“नागपूर, काटोल व कळमेश्वर, जि.नागपूर, मोर्शी, जि.अमरावती तथा संग्रामपूर, जि.बुलढाणा येथे आधुनिक संत्रा प्रक्रिया केंद्रे उभारणे” या योजनेची नोडल एजन्सी म्हणून महाराष्ट्र राज्य कृषी पणन मंडळ हे कामकाज पहात आहेत. त्यांनी सदर प्रकल्पासाठी नेमलेल्या प्रकल्प सल्लागाराने सदर योजनेअंतर्गत समाविष्ट संत्र्यावरील “उपपदार्थवरील प्रक्रिया प्रकल्प” याबाबत कोणतेही तंत्रज्ञान व्यावसायिक स्तरावर उपलब्ध नसल्याने, सदर प्रकल्प रद्द करणे उचित राहील तसेच, दुय्यम प्रक्रिया प्रकल्पाच्या मंजूर अंदाजित रु.४०.०० लक्ष किंमतीत प्रकल्पाची उभारणी करणे आर्थिक व व्यवसायिक

दृष्ट्या सदयस्थितीत अशक्यप्राय असल्याचे अभिप्राय नमूद करुन, रु.१५८.०० लक्ष किंमतीचे सुधारीत दुय्यम प्रक्रिया प्रकल्प मॉडेल तयार केले आहे.

त्यामुळे मूळ योजनेच्या रु.३९.९० कोटी किंमतीत बदल न करता, योजनेअंतर्गत समाविष्ट उपपदार्थावरील प्रक्रिया प्रकल्प रद्द करुन, सदर प्रकल्पासाठीची रक्कम रु.१.५० कोटी, दुय्यम प्रक्रिया प्रकल्पा करीता वर्ग करणे व दुय्यम प्रक्रिया प्रकल्पाच्या मंजूर प्रत्येकी रु.४०.०० लक्ष किंमतीच्या १६ दुय्यम प्रक्रिया प्रकल्पांऐवजी, प्रकल्प सल्लागारांनी तयार केलेल्या रु.१५८.०० लक्ष किंमतीच्या सुधारीत मॉडेल प्रकल्प अहवालानुसार प्रत्येक तालुक्यासाठी १ याप्रमाणे ५ दुय्यम प्रक्रिया प्रकल्प घेणे तसेच, सदर योजनेस सन २०२५-२६ व २०२६-२७ या २ आर्थिक वर्षासाठी मुदतवाढ देणे व योजनेच्या स्वरूपात अनुषंगिक बदल करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

संदर्भ क्र.१ येथील शासन निर्णयान्वये मान्यता दिलेल्या “राज्यातील नागपूर, काटोल व कळमेश्वर, जि.नागपूर व मोर्शी, जि.अमरावती व संग्रामपूर, जि.बुलढाणा येथे आधुनिक संत्रा प्रक्रिया केंद्रे उभारणे.” या योजनेच्या मुळ रु.३९.९० कोटी किंमतीत बदल न करता, योजनेत खालीलप्रमाणे सुधारणा करण्यास या शासन निर्णयान्वये मान्यता देण्यात येत आहे.

- (१) सदर योजनेस सन २०२५-२६ व सन २०२६-२७ या दोन आर्थिक वर्षाकरिता मुदतवाढ देण्यात येत आहे.
- (२) संदर्भ क्र.१ येथील शासन निर्णयान्वये मंजूर केलेल्या संत्र्यावरील उपपदार्थावरील प्रक्रिये बाबत कोणतेही तंत्रज्ञान व्यावसायिक स्तरावर उपलब्ध नसल्यामुळे, सदर उपपदार्थावरील प्रक्रिया प्रकल्प रद्द करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.
- (३) उपरोक्त उपपदार्थावरील प्रक्रिया प्रकल्पासाठीची रक्कम रु.१.५० कोटी दुय्यम प्रक्रिया प्रकल्पा करीता वर्ग करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.
- (४) तसेच, संदर्भ क्र.१ येथील शासन निर्णयान्वये मंजूर केलेल्या अंदाजित रु.४० लक्ष किंमतीच्या दुय्यम प्रक्रिया प्रकल्पाऐवजी सोबत जोडलेल्या (प्रपत्र-अ) सुधारीत मॉडेल प्रकल्प अहवालानुसार दुय्यम प्रक्रिया प्रकल्पासाठी कमाल रु. १५८.०० लक्ष खर्चास मान्यता देण्यात येत आहे.
- (५) तसेच, संदर्भ क्र.१ येथील शासन निर्णयान्वये मंजूर केलेल्या १६ दुय्यम प्रक्रिया प्रकल्पांऐवजी सदर शासन निर्णयात नमूद तालुक्यात प्रति तालुका १ याप्रमाणे ५ दुय्यम प्रक्रिया प्रकल्प संख्या निश्चित करण्यात येत आहे.
- (६) त्यामुळे संदर्भ क्र.१ येथील शासन निर्णयातील अनुक्रमांक ४ येथे योजनेच्या स्वरूपातील मुद्दा क्रमांक (क) उपपदार्थावरील प्रक्रिया प्रकल्प वगळण्यात येत आहे. तसेच मुद्दा क्रमांक (ब) पुढीलप्रमाणे सुधारीत करण्यात येत आहे-

ब) दुय्यम प्रक्रिया प्रकल्प- या प्रकल्पांतर्गत संत्रा आर.टी.एस. (Ready to Serve) तयार करणे (२ मे.टन प्रति दिन) याचा समावेश राहील. या प्रकल्पाची क्षमता मध्यम

स्वरुपाची असून, तो प्राथमिक प्रक्रिया प्रकल्पांशी संलग्न असेल. या प्रकल्पाची अंदाजित किंमत सोबत जोडलेल्या मॉडेल प्रकल्प अहवालानुसार कमाल रु.१५८.०० लक्षच्या मर्यादेत राहिल. (प्रपत्र-अ)

(७) वरील १ ते ४ येथील मान्यतेनुसार संदर्भ क्र.१ येथील शासन निर्णयातील अनुक्रमांक ५ येथे नमूद मंजूर प्रकल्प संख्या व खर्च पुढीलप्रमाणे सुधारीत करण्यात येत आहे-

(५) मंजूर प्रकल्प संख्या व खर्च- सदर योजनेंतर्गत मंजूर आधुनिक संत्रा प्रक्रिया केंद्रांची संख्या व त्यासाठी येणाऱ्या खर्चाचा तपशील खालीलप्रमाणे आहे.

(रु.कोटीत)

अ.क्र.	जिल्हा	तालुके	प्राथमिक प्रक्रिया प्रकल्प संख्या	एकुण खर्च	दुय्यम प्रक्रिया प्रकल्प संख्या	एकुण खर्च	एकुण सर्व प्रकल्पांची अंदाजे किंमत
१	नागपूर	नागपूर	१	४.००	१	१.५८	५.५८
२		काटोल	१	४.००	१	१.५८	५.५८
३		कळमेश्वर	१	४.००	१	१.५८	५.५८
४	अमरावती	मोर्शी	३	१२.००	१	१.५८	१३.५८
५	बुलढाणा	संग्रामपूर	२	८.००	१	१.५८	९.५८
एकूण			८	३२.००	५	७.९	३९.९०

(८) संदर्भ क्र.१ येथील शासन निर्णयातील अनुक्रमांक ७ येथील लाभार्थी निवडीचे निकषातील अट क्रमांक १ खालीलप्रमाणे सुधारीत करण्यात येत आहे -

(१) लाभार्थ्याकडे प्रकल्पासाठी स्वतःची किंवा भाडेतत्वावरील किमान ३० वर्षे कालावधीकरीता जागा असणे आवश्यक राहिल व सदर जागा शासनाकडे mortgage गहाण राहिल.

(९) संदर्भ क्र.१ येथील शासन निर्णयातील अनुक्रमांक ८ येथील योजनेच्या अंमलबजावणीमधील मुद्दा क्रमांक ४ खालीलप्रमाणे सुधारीत करण्यात येत आहे-

४) प्रस्तावित योजनेंतर्गत निश्चित केलेल्या प्रकल्पांच्या संख्येपेक्षा जास्त अर्ज प्राप्त झाल्यास, निकषांची पूर्तता करणाऱ्या पात्र लाभार्थ्यांची निवड पणन मंडळाने सोडती द्वारे (लॉटरीद्वारे) करावी व पणन मंडळाने त्यांच्या शिफारशीसह प्रस्ताव शासनास मंजुरीसाठी पाठवावा.

२. संदर्भ क्र.१ येथील दि.२७.१२.२०२३ च्या शासन निर्णयात नमूद केल्यानुसार, सदर योजनेंतर्गत उभारण्यात येणाऱ्या प्रकल्पांसाठी, प्रथमतः लाभार्थ्यांनी किमान १५ टक्के स्वनिधी खर्च करणे आवश्यक असून, उर्वरित ८५ टक्के अर्थसहाय्य आवश्यकतेनुसार बँकेकडून कर्जस्वरुपात घ्यावयाचे आहे. प्रकल्प

पूर्वतेनंतर प्रकल्प किंमतीच्या ५० टक्के मर्यादेपर्यंत शासन अनुदान देण्यात येणार आहे. सदर अनुदान हे थेट लाभार्थ्यांच्या बँक खात्यावर जमा करण्यात येईल.

३. सदर शासन निर्णय नियोजन विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र. ३०१ /का-१४३१, दि.०४.०७.२०२५ व वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र.४१४/व्यय-२, दि.२८.७.२०२५ अन्वये प्राप्त सहमतीनुसार तसेच, मा.मंत्रीमंडळाच्या दि.१६.९.२०२५ रोजीच्या बैठकीत प्राप्त मान्यतेनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२५१००८१८५२३०१२०२ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(प्रवीण दराडे)

प्रधान सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- १) मा.राज्यपाल यांचे प्रधान सचिव, राजभवन, मुंबई,
- २) मा.मुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
- ३) मा.उप मुख्यमंत्री, (वित्त) महाराष्ट्र राज्य यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
- ४) मा.उप मुख्यमंत्री, (गृह, विधी व न्याय) महाराष्ट्र राज्य यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
- ५) विरोधी पक्षनेता, विधानसभा/विधान परिषद, विधानभवन मुंबई,
- ६) सर्व मंत्री यांचे खाजगी सचिव, मुंबई,
- ७) सर्व विधानमंडळ सदस्य, विधान भवन, मुंबई,
- ८) मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई,
- ९) अपर मुख्य सचिव (वित्त), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
- १०) अपर मुख्य सचिव (कृषि), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
- ११) प्रधान सचिव (नियोजन), नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
- १२) सर्व अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव मंत्रालय, मुंबई,
- १३) सर्व विभागीय आयुक्त,
- १४) सर्व जिल्हाधिकारी,
- १५) पणन संचालक, पणन संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
- १६) कार्यकारी संचालक, महाराष्ट्र राज्य कृषी पणन मंडळ पुणे,
- १७) महालेखापाल, महाराष्ट्र राज्य -१ (लेखा व अनुज्ञेयता/लेखापरिक्षा) मुंबई.
- १८) महालेखापाल, महाराष्ट्र राज्य -२ (लेखा व अनुज्ञेयता/लेखापरिक्षा) नागपूर.
- १९) निवासी लेखापरिक्षा अधिकारी, मुंबई.
- २०) अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.
- २१) निवडनस्ती/(२१-स).

प्रपत्र —अ

प्रकल्प - दुय्यम प्रक्रिया प्रकल्प - RTS Model Project Report

- दुय्यम प्रक्रिया प्रकल्प एकुण किंमत — रु. १५८.२ लाख

Total Project Cost

Sr.No	Particulars	Estimated Cost (Rs. Lakhs)
A	Civil Work	52.88
B	Plant and Machinery	79.47
C	Misc. Fixed Assets, Preliminary & Pre-operative and Contingencies, Margin Money	25.85
Grand Total		158.2

प्रकल्पाच्या घटकानुसार = (A, B, C)

I. A – Civil Work

Sr.no	Particulars	Estimated Cost (Rs. Lakhs)
1	Land Development	3.00
2	Building & other civil work	49.88
Total		52.88

II. C- Plant and Machinery

Sr.No	Particulars		Estimated Cost (Rs. Lakhs)
1.	Multi fruit pulping & processing section	X	15.75
2.	Additional equipment for RTS processing		24.00
3.	Pet Bottle making section		0.00
4.	Material handling and Lab equipment		1.75
5.	Utility section		21.25
Total of above		X	62.75
1.	Erection & Commissioning	Y	3.14
2.	GST १८%		11.85
3.	P F charges & Insurance		1.73
Total of above		Y	16.72
Total =		(X+Y)	79.47

III. B- Misc. Fixed Assets, Preliminary & Pre-operative and Contingencies, Margin Money

Sr.no	Particulars	Estimated Cost (Rs. Lakhs)
1	Misc. Fixed Assets	12.90
2	Preliminary & Pre-operative and Contingencies	7.95
3	Margin Money	5.00
Total		25.85